

Міністерство освіти та науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА»
(заочна форма навчання)

для студентів усіх спеціальностей

Дніпропетровськ

НГУ

2009р

Матеріали методичного забезпечення дисципліни «Логіка» для заочної форми навчання для студентів усіх спеціальностей. Упорядник В.П. Жижченко.-Д.: Національний гірничий університет, 2009.- 15 с.

**Затверджено методичною комісією кафедри філософії
(протокол засідання кафедри №6 від 15.04.09 р.)**

Подано мету та завдання, програмний зміст (теми лекцій та семінарських занять), питання до контрольних заходів, теми контрольних робіт, список рекомендованої літератури та методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять для опанування повного курсу дисципліни «Логіка» студентами всіх спеціальностей заочної форми навчання.

Відповідальна за випуск завідувач кафедри філософії
Ю.О. Шабанова, д-р філософських наук, професор.

ВСТУП

Подані методичні матеріали сприяють самостійному опануванню студентами заочної форми навчання філософських дисциплін, що є обов'язковою складовою стандартів вищої освіти МОН України.

«Логіка» є складовою частиною спеціальної освіти на юридичному факультеті й гуманітарної освіти на юридичному й економічному факультетах, невід'ємною частиною вищої освіти в цілому.

Вона може допомогти студентам у навчанні й у майбутній професійній і громадській діяльності. Курс спрямований на практичне оволодіння формами логічного мислення. Наголос робиться на розв'язанні логічних задач, тренуванні логічних здібностей. Знання теорії розцінюється як необхідна умова для здійснення практичних завдань.

Запропоновані матеріали дозволяють студентам заочної форми навчання скласти уявлення про обсяг та зміст матеріалу зазначеної дисципліни, з'ясувати вимоги щодо кінцевих результатів вивчення

дисципліни у вигляді загальних знань й умінь, звернутися до навчальної літератури, яка наведена в максимально продуктивному обсязі. Ознайомлення з поданими методичними матеріалами забезпечує можливість самостійно опанувати дисципліну «Логіка», свідомо використовуючи ефективні методи наукового дослідження та аналітики.

Навчальні цілі видання полягають у методичній підтримці самостійного опанування дисципліни «Логіка» студентами заочної форми навчання, а також забезпеченні достатнього обсягу інформації про зміст дисципліни, контрольних питань та літератури для успішного складання іспиту чи заліку.

I. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «Логіка»

- навчити студентів правильно, з точки зору логіки, будувати свої думки;
- критично ставитися до своїх міркувань;
- стежити за логічною правильністю мислення інших людей;
- виявляти й кваліфікувати порушення законів і правил логіки;

Завдання курсу – Навчити студентів орієнтуватися в аргументації наукових теорій, визначати міру їх обґрунтованості. Закласти теоретичні основи для подальшого опанування методології наукового дослідження.

Після вивчення дисципліни студент повинен:

ЗНАТИ:

- основні етапи розвитку науки «Логіка»;
- термінологію, якою користується наука «Логіка»;
- основні закони і правила логіки;
- форми логічного мислення (поняття, судження, умовивід) та їх види;
- структурні елементи логічних побудов;
- основи теорії аргументації;
- основні положення про методи індукції та дедукції, метод побудови й підтвердження (спростування) гіпотези.

УМІТИ:

- правильно, з точки зору логіки, будувати свої думки;

- бачити й визначати в тексті (науковому, художньому тощо) форми логічного мислення;
- оцінювати правильність логічного мислення як свого власного, так і інших людей;
- виявляти й кваліфікувати логічні помилки.
- правильно виконувати логічні операції, передбачені курсом;
- орієнтуватися в видах логіки (формальна, діалектична);
- правильно обґрунтовувати та відстоювати свої думки, наукові положення.

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА»

Тема 1. Логіка та її предмет

«Логіка», її походження й особливості як науки. Етапи розвитку науки «Логіка». Логіка в сучасному світі, її різновиди.

Тема 2. Вчення про поняття

Поняття як цілісна сукупність істотних ознак. Ознаки загальні та одиничні, істотні та неістотні. Етапи формування поняття. Особливості поняття як форми відображення, його відмінність від інших форм відображення. Обсяг і зміст поняття, взаємозв'язок між обсягом та змістом. Логічні операції над поняттями. Види понять.

Тема 3. Вчення про судження

Судження, його структура. Судження і речення. Види суджень. Поділ суджень за модальністю (об'єктивна, логічна, часова, аксіологічна модальність), за складністю (прості і складні судження). Поділ простих суджень за характером предиката (атрибутивні, входження до класу, існування, з відношенням), за якістю зв'язки (стверджувальні і заперечувальні), за кількістю суб'єкта (загальні, часткові), за обсягом суб'єкта (одиничні, загальні). Розподіленість термінів у простих судженнях. Поділ складних суджень за характером сполучників (кон'юнкція, диз'юнкція нестрога, диз'юнкція строга, імплікація, еквіваленція). Залежність істинності складних суджень від істинності складових (таблиця істинності і користування нею)

Тема 4, 5. Умовиводи

Що таке умовивід. Структура умовиводу (засновок, висновок). Види умовиводів (безпосередні та опосередковані). Безпосередні умовиводи (перетворення, обернення, протиставлення предикату). Опосередковані умовиводи (дедуктивні, індуктивні, традуктивні). Дедуктивні умовиводи, що складаються з простих суджень (простий категоричний силогізм, його сутність, структура, види). Поділ простих категоричних силогізмів за порядком розташування більшого і меншого засновку (прогресивні та регресивні), за розташуванням середнього терміну (фігури простого категоричного силогізму), за кількістю суб'єкта і якістю зв'язки засновків і висновку (модуси). Правила простого категоричного силогізму (загальні і правила фігур). Особливості простих категоричних силогізмів, серед засновків яких є стверджувальні судження з розподіленим предикатом. Дедуктивні умовиводи, серед засновків яких є складні або складні і прості судження (суто умовні, умовно-категоричні, розподільні, розподільно-категоричні, умовно-розподільні). Скорочені, складні, складноскорочені силогізми (ентимеми, полісилогізми, сорити,

епіхейреми). Індуктивні умовиводи, їх сутність і структура. Спостереження та експеримент. Особливості мисленого експерименту. Види індуктивних умовиводів. Популярна індукція та індукція через спеціальний відбір. Наукова індукція й методи пошуку причиново-наслідкового зв'язку. Традуктивні умовиводи (аналогія). Структура умовиводів за аналогією і їх види. Особливості застосування умовиводів за аналогією. Аналогія і моделювання.

Тема 6. Доведення і спростування

Поняття про теорію аргументації. Логічне доведення (спростування) та його структура (теза, аргументи, демонстрація). Види доведення (пряме, непряме). Види спростування: спростування аргументів, спростування демонстрації, спростування тези. Види спростування тези. Помилки, які трапляються під час доведення і спростування.

Тема 7. . Гіпотеза і теорія

Гіпотеза як науково обґрунтоване припущення і як метод наукового дослідження. Роль методу гіпотези в пізнанні світу. Етапи формування гіпотези. Підтвердження або спростування гіпотези. Поняття теорії. Перетворення гіпотези на теорію.

Питання до контрольних заходів

1. Логіка як наука, основні етапи її розвитку.
2. Формальна логіка і її види. Традиційна формальна логіка.
3. Закони формальної логіки. Формальна і діалектична логіка.
4. Семіотичний характер логіки. Знак і його види. Значення знаку (структура значення, предметне і смислове значення). Виміри

і рівні знакового процесу (синтаксис, семантика, прагматика; об'єктивна мова, метамова).

5. Поняття (визначення). Методи утворення понять (аналіз, порівняння, абстрагування, синтез).

6. Поняття і образ. Поняття і ім'я. Взаємозв'язок образу, емоцій і поняття в процесі мислення.

7. Зміст і обсяг поняття. Співвідношення між обсягом і змістом поняття. Обмеження обсягу і узагальнення понять.

8. Типи співвідношення обсягів понять.

9. Види понять.

10. Поділ понять і його правила.

11. Визначення понять і його правила.

12. Судження; його структура (суб'єкт, предикат, зв'язка).

Судження і речення.

13. Основні види суджень.

14. Поділ суджень: за характером предиката, за якістю зв'язки, за обсягом суб'єкта, за модальністю.

15. Розподіленість термінів у простих атрибутивних судженнях.

16. Співвідношення між судженнями, логічний квадрат.

17. Складні судження. Логічні та граматичні сполучники. Кон'юнкція, диз'юнкція (строга і нестрога), імплікація, еквіваленція, заперечення.

18. Таблиці визначень істинності логічних сполучників.

19. Умовивід. Види умовиводів: безпосередні (перетворення, обернення, протиставлення предикату) й опосередковані (дедуктивні, індуктивні, традитивні).

20. Правильність та істинність міркувань.

21. Поняття силогізму; простий категоричний силогізм; структура простого категоричного силогізму (засновки: більший і менший, висновок; терміни: середній і крайні (більший і менший)).

22. Фігури й модуси простого категоричного силогізму. Правила

простого категоричного силогізму та його модусів.

23. Складні, скорочені і складно-скорочені категоричні силогізми (полісилогізм, ентимема, сорит, епіхейрема);

24. Силогізм зі складними, складними і простими засновками (розділово-категоричний, умовно-категоричний, умовно-розділовий).

25. Логіка висловлювань. Типи висловлювань пропозиційної логіки (логічний закон, логічна суперечність, виконване висловлювання).

26. Основні закони логіки висловлювань.

27. Метод аналітичних таблиць.

28. Метод таблиць істинності.

29. Типи відношень між висловлюваннями (сумісність, рівносильність, логічне слідування).

30. Логіка висловлювань і схеми правильних міркувань.

31. Індуктивний умовивід і його структура. Правила індукції.

32. Види індукції (повна і неповна індукція); види неповної індукції;

33. Метод наукової індукції.

34. Індуктивні висновки про причиновий зв'язок; методи встановлення причинового зв'язку; помилки в індуктивних умовиводах.

35. Аналогія проста, поширена, строга, нестрога.

36. Моделювання та його види.

37. Мисленний експеримент і його роль у науковому дослідженні.

38. Гіпотеза та її види. Підтвердження і спростування гіпотези.

39. Роль гіпотези в науковому пізнанні.

40. Доведення та його структура.

41. Види доведення; методи спростування тези; методи підтвердження тези; генетичне доведення; метод підтвердження і спростування тези в генетичному доведенні;

42. Спростування та його види.

43. Логічні правила доведення і спростування та їх порушення (паралогізми і софізми).

Рекомендована література

Підручники

1. Гетманова Л.Д. Логика.-Москва: Высшая школа, 1986.-287с.
2. Дзюбенко О.Г., Присяжный Т.В. Культура дискуссий. Киев/1990.-158 с.
3. Єришев А.А. Логика: Учеб. пособ. – К.: МАУП,2004. – 216 с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник.- К.: Знання, 2006. (2008) - 255 с.
5. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки: навч. посіб./ К.К. Жоль. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
6. Конверський А.Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник.- К.: Центр навч. літ., 2004.- 535с.
7. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. фак.- К.: Центр навч. літ., 2004.- 304 с.
8. Логіка: Підручник / В.Д. Титов та ін. - Х.: Право,2005.- 208 с. 127.
9. Логика научного познания: Актуальные проблемы/ Ред. Д.П.Горский.- Москва: Наука, 1987.
10. Мельников В.Н. Логические задачи.-Киев, Одесса, 1989.-343 с.
11. Тофтул М.Г. Логіка: Посібник,- К.: Академвидав, 2003. -368 с.
12. Хоменко І.В. Логіка для юристів: Підручник,- К.: Юрінком Інтер, 2004.- 219 с.
13. Хоменко І.В., Алексюк І.А. Основи логіки.- Київ: Золоті Ворота, 1996.-251 с.
14. Хоменко І.В. Логіка: Підручник,- К.: Центр навч. літ., 2007.- 335 с.
15. Щербина О.Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій. - К.: Юридична думка, 2007. -264 с.

Збірники вправ

1. Ивин А.А. Практическая логика.—М., 1997.
2. Ивлев Ю.В. Упражнения по логике.—М., 1972.
3. Сборник упражнений по логике.—Минск, 1990,
4. Хоменко І.В. Логіка в задачах. — К., 1998.
5. Упражнения по логике.—М., 1993.

Довідкова література

1. Горский Д.П., Ивин А.А. и др. Краткий словарь по логике. — М., 1991.
2. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник. — М., 1975.
3. Ивин А.А., Никифоров А.Л. Словарь по логике. — М., 1998.
4. Философская энциклопедия: В 5-ти томах. — М., 1960—1970.
5. Философский энциклопедический словарь.—М., 1993.

Теми семінарських занять:

Тема 1. Наука «Логіка» і форми мислення.

План

1. Що означає термін «логіка». Логіка як наука і її предмет.
2. Поняття про форми мислення.
3. Види форм мислення (поняття, судження, умовивід).
4. Особливості поняття як рівня відображення.
5. Операції над поняттям.
6. Судження, його структура і види.

Література:

1. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник.- К.: Знання, 2006. (2008) - 255 с.
2. Хоменко І.В., Алексюк І.А. Основи логіки.- Київ: Золоті Ворота, 1996.-251 с.

Тема 2. Умовиводи

План

1. Поняття «умовивід», структура умовиводу.
2. Простий категоричний силлогізм, його структура, види і правила.
3. Умовиводи зі складними судженнями.
4. Скорочені, складні і складно-скорочені силлогізми.
5. Індуктивні умовиводи, їх структура і види.
6. Традуктивні умовиводи, їх структура і види.

Література:

1. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник.- К.: Знання, 2006. (2008) - 255 с.
2. Хоменко І.В., Алексюк І.А. Основи логіки.- Київ: Золоті Ворота, 1996.-251 с.

Теми контрольних робіт із логіки для заочної форми навчання

До уваги студентів! У наведеному переліку тем контрольних робіт з курсу логіки зазначені назва теми та основні питання, які мають бути висвітлені. Також у контрольній роботі обов'язково мають бути наведені приклади рішення логічних задач, про які йдеться у теоретичній частині

відповіді. У кінці роботи має бути представлений список використаної літератури.

Контрольна робота N 1

- 1) Логіка як наука. Історичні етапи її розвитку.
- 2) Умовиводи і їх види.
- 3) На підставі різних підручників скласти якомога повнішу класифікацію суджень.

Контрольна робота N 2

- 1) Предмет логіки, її семіотичний характер.
- 2) Види дедуктивних умовиводів.
- 3) На прикладах і в колах Ейлера показати співвідношення між термінами в простих судженнях.

Контрольна робота N 3

- 1) Поняття. Поняття і образ. Поняття і ім'я. Взаємозв'язок образу, емоцій і поняття в процесі мислення.
- 2) Простий категоричний силлогізм. Його структура, фігури і модуси.
- 3) За допомогою кіл Ейлера відшукати правильні модуси 1-ї фігури простого категоричного силлогізму, показати правильні і неправильні модуси й пояснити, чому вони правильні або неправильні.

Контрольна робота N 4

- 1) Поняття. Етапи утворення поняття.
- 2) Правила простого категоричного силлогізму і його фігур.
- 3) Навести власні, оригінальні приклади правильних модусів 3-ї фігури простого категоричного силлогізму.

Контрольна робота N 5

- 1) Поняття. Обсяг і зміст поняття. Операції над поняттям (обмеження і узагальнення).
- 2) Особливості фігур простого категоричного силлогізму, засновками якого є судження з виділеним суб'єктом, ствердні судження з розподіленим предикатом і судження-визначення понять.
- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади ентимем, утворених з усіх правильних модусів 1-ї фігури простого категоричного силлогізму.

Контрольна робота N 6

- 1) Поняття. Операції над поняттями: Поділ понять. Структура й правила поділу понять. Види поділу понять. Класифікація.
- 2) Полісиллогізм. Його структура і види.
- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади кожного виду безпосередніх умовиводів.

Контрольна робота N 7

- 1) Поняття. Операції над поняттями: Визначення понять. Правила визначення поняття. Види визначення поняття. Логічні операції, подібні до визначення поняття.
- 2) Види умовиводів: Індуктивні і дедуктивні умовиводи.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад епіхейреми, перетворити її на полісиллогізм.

Контрольна робота N 8

- 1) Судження. Структура простого судження. Судження і речення.
- 2) Види індуктивних умовиводів.
- 3) Навести свої, оригінальні приклади умовиводів, засновками яких є складні або складні і прості судження.

Контрольна робота N 9

- 1) Судження. Види суджень.
- 2) Простий категоричний силогізм. Його структура. Повний силогізм і скорочений (ентимема). Види ентимем.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 10

- 1) Поділ простих атрибутивних суджень за якістю і кількістю (загально-стверджувальні (A), загально-заперечувальні (E), частково-стверджувальні (I), частково-заперечувальні (O)). Види співвідношення термінів у таких судженнях.
- 2) Суто умовні й умовно-категоричні умовиводи.
- 3) За допомогою кіл Ейлера відшукати правильні модуси 2-ї фігури простого категоричного силогізму, показати правильні і неправильні модуси й пояснити, чому вони правильні або неправильні.

Контрольна робота N 11

- 1) Судження. Види співвідношення і розподіленість термінів у простому судженні.
- 2) Дедуктивні умовиводи зі складними судженнями. Їх види.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад регресивного сориту, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 12

- 1) Співвідношення між судженнями. Логічний квадрат.
- 2) Загальні правила силогізму (правила термінів, правила засновків).
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на полісилогізм.

Контрольна робота N 13

- 1) Складні судження. Логічні та граматичні сполучники. Кон'юнкція, диз'юнкція (строга і нестрога), імплікація, еквіваленція, логічне заперечення.
- 2) Умовно-категоричні умовиводи, більшим засновком яких є еквівалентне судження, чим вони відрізняються від умовиводів, більшим засновком яких є імплікативні судження?
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 14

- 1) Основні закони логіки висловлювань.
- 2) Складноскорочені силогізми. Їх структура і види.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного полісилогізму, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 15

- 1) Помилки в дедуктивних умовиводах.
- 2) Типи висловлювань пропозиційної логіки (логічний закон, логічна суперечність, виконуване висловлювання).
- 3) Навести свої, оригінальні приклади правильних модусів 1-ї фігури простого категоричного силогізму, засновками якого виступають судження з виділеним суб'єктом, ствердні судження з розподіленим предикатом і судження-визначення понять.

Контрольна робота N 16

- 1) Складні, скорочені і складно-скорочені силогізми (полісилогізм, ентимема, сорит, епіхейрема).

- 2) Метод аналітичних таблиць.
- 3) Перевірити за допомогою таблиць істинності таке висловлювання: $(A \supset B) \leftrightarrow (\sim B \supset \sim A)$

Контрольна робота N 17

- 1) Індуктивний умовивід і його структура. Правила індукції. Види індукції.
- 2) Метод таблиць істинності.
- 3) Перевірити за допомогою таблиць істинності таке висловлювання: $((A \wedge D) \supset B) \leftrightarrow (A \wedge \sim B) \supset \sim D$.

Контрольна робота N 18

- 1) Силогізми, засновками яких є складні, складні і прості судження (розділово-категоричний, умовно-категоричний, умовно-розділовий, умовно-кон'юнктивний).
- 2) Логічний аналіз питань і відповідей.
- 3) Навести власні, оригінальні приклади правильних модусів 2-ї фігури простого категоричного силогізму.

Контрольна робота N 19

- 1) Типи відношень між висловлюваннями (сумісність, рівносильність, логічне слідування).
- 2) Види індукції (повна і неповна індукція); види неповної індукції.
- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади ентимем, утворених з усіх правильних модусів 2-ї фігури простого категоричного силогізму.

Контрольна робота N 20

- 1) Логіка висловлювань і схеми правильних міркувань.
- 2) Метод наукової індукції.

- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади ентимем, утворених з усіх правильних модусів 3-ї фігури простого категоричного силлогізму.

Контрольна робота N 21

- 1) Індуктивні висновки про причиновий зв'язок; методи встановлення причинового зв'язку.
- 2) Аналогія: Її структура і види.
- 3) За допомогою кіл Ейлера відшукати правильні модуси 3-ї фігури простого категоричного силлогізму, показати правильні і неправильні модуси й пояснити, чому вони правильні або неправильні.

Контрольна робота N 22

- 1) Види індуктивних умовиводів. Помилки в індуктивних умовиводах;
- 2) Моделювання і його види.
- 3) Безпосередні умовиводи. Навести по 3 приклади перетворення, обернення й протиставлення предикату, використовуючи як засновки свої, оригінальні судження.

Контрольна робота N 23

- 1) Закони формальної логіки. Формальна і діалектична логіка.
- 2) З логіки наукового дослідження: Поняття про мисленний експеримент.
- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади правильних модусів 4-ї фігури простого категоричного силлогізму.

Контрольна робота N 24

- 1) Основні етапи розвитку логіки як науки.

- 2) Види гіпотези.
- 3) За допомогою кіл Ейлера відшукати правильні модуси 4-ї фігури простого категоричного силлогізму, показати правильні і неправильні модуси й пояснити, чому вони правильні або неправильні.

Контрольна робота N 25

- 1) Підтвердження і спростування гіпотези.
- 2) Роль гіпотези в науковому пізнанні.
- 3) На прикладах і в колах Ейлера показати співвідношення між термінами в простих судженнях.

Контрольна робота N 26

- 1) Суто умовні умовиводи. Їх види.
- 2) Доведення та його структура.
- 3) Навести свої, оригінальні приклади 2-ї фігури простого категоричного силлогізму, засновками яких виступають судження з виділеним суб'єктом, ствердні судження з розподіленим предикатом і судження-визначення понять.

Контрольна робота N 27

- 1) Прогресивний і регресивний сорит, його структура.
- 2) Логічні правила доведення.
- 3) Навести свої, оригінальні приклади 3-ї фігури простого категоричного силлогізму, засновками якого є судження з виділеним предикатом, ствердні судження з розподіленим предикатом і судження-визначення понять.

Контрольна робота N 28

- 1) Прогресивний і регресивний полісиллогізм, його структура.
- 2) Доведення: Види доведення. Спростування: Види спростування.

3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 29

- 1) Епіхейрема, її види.
- 2) Логічні правила доведення і спростування.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на полісилогізм.

Контрольна робота N 30

- 1) Фігури і модуси простого категоричного силлогізму.
- 2) Порушення правил доведення та спростування й помилки, які виникають при цьому (паралогізми і софізми).
- 3) Навести свій, оригінальний приклад прогресивного сориту, перетворити його на полісилогізм.

Контрольна робота N 31

- 1) Співвідношення і розподіленість термінів у загально-ствердних, загально-заперечних, частково-ствердних і частково-заперечних судженнях.
- 2) З логіки наукового дослідження: Поняття про теорію.
- 3) Навести свій, оригінальний приклад регресивного сориту, перетворити його на епіхейрему.

Контрольна робота N 32

- 1) Типи співвідношення обсягів понять: співвідношення сумісності (повного збігу, часткового збігу, підпорядкування), співвідношення несумісності (супідрядності, протилежності, суперечності);
- 2) Безпосередні умовиводи.
- 3) Навести по три власні, оригінальні приклади кожного виду

безпосередніх умовиводів.

Контрольна робота N 33

- 1) Види понять.
- 2) Розподільно-категоричні, умовно-розподільні та умовно-єднальні силогізми. Їх види.
- 3) Навести свої, оригінальний приклади 4-ї фігури простого категоричного силогізму, засновками яких є судження з виділеним суб'єктом, ствердні судження з розподіленим предикатом і судження-визначення понять.

Методичні рекомендації щодо підготовки та участі в семінарських заняттях з дисципліни «Логіка» для студентів заочної форми навчання

Семінар - організаційна форма навчання, яка передбачає обговорення проблем, що стосуються раніше прочитаної лекції чи розділу курсу.

Особливість семінару полягає у тому, що основним видом діяльності є самостійне вивчення студентами проблем, підготовка рефератів, повідомлення суті проблеми на занятті та відповідний аналіз, виступ з доповідями, рецензування, доповнення повідомленого, обговорення наукових та учбових питань під керівництвом викладача.

Семінари не дублюють лекції, а є їх логічним продовженням, оскільки поглиблюють знання студентів із принципових положень учбового предмету, розвивають творчу самостійність, цікавість до науки та наукових досліджень, допомагають поєднати науково-теоретичні положення з практикою життя.

На семінарських заняттях студенти оволодівають науковим апаратом, здобувають навички оформлення наукових праць, уміння усного та

письмового викладу матеріалу, а також публічного захисту тих наукових положень та висновків, які ними висуваються.

Семінар потребує ґрунтовної підготовки, використання кількох джерел інформації. На семінарі доповідач послідовно викладає свої думки, аргументує їх вагомими фактами, ілюструє переконливими прикладами. Решта учнів, студентів уважно його слухають, щоби бути готовими до доповнень, підтверджуючи чи спростовуючи викладене. Цей вид семінару має великі педагогічні можливості, але для їх реалізації потрібна достатня активність студентів.

Доповідь та повідомлення мають три частини: **вступ, основний зміст, висновки**. Кожна з них відіграє окрему роль, а у цілому вони мають забезпечити цілісність розкриття теми виступу. Якість виступу значною мірою залежить від чіткості його побудови, здатності довести висунуті твердження та від аргументації висновків.

а) Вступ – у вступі аргументується вибір даної теми, міра її актуальності. Виступаючий коротко повідомляє про здійснену роботу – об'єм використаної літератури, методи узагальнення опрацьованої інформації (аналіз витоків та генези проблеми, порівняльний аналіз, аналіз динаміки змін етапів творчості досліджуваних мислителів, аналіз взаємних впливів окремих вчень).

Така інформація дозволяє слухачам більш детально зорієнтуватися щодо предмету обговорення, налаштуватися на сприйняття думок доповідача, виявити певний інтерес до доповідача, особливо, якщо він використовує об'ємний матеріал, який торкається суттєвих питань сьогодення.

б) Головна частина виступу містить у собі висхідні теоретичні положення та факти, розкриває зміст та методи проведених досліджень, дає аналіз отриманих результатів, узагальнює їх. Важливо, щоби все це відповідало темі виступу, викладалося чітко, послідовно, з розкриттям причинно-наслідкових зв'язків явищ, які розглядаються.

в) Заключна частина виступу повинна підводити підсумок сказаному і вміщувати узагальнення та висновки. Якщо, на думку того, хто виступає, поставлена проблема потребує подальшого опрацювання, то необхідно підкреслити що саме не допрацьовано й у якому напрямку треба працювати далі.

Підготовка до семінарських занять.

Підготовка до семінарських занять, порівняно до інших практичних занять, є більш складною. Що, перш за все, пов'язано з необхідністю самостійного вибору та опрацювання літератури, її аналізом, міркуванням над структурою виступу на семінарі.

Для виступу з *доповіддю* необхідно скласти *план, тези чи текст виступу*.

Доповідь присвячується певній темі. Вона може бути складена як огляд опрацьованої літератури за результатами конкретного наукового дослідження.

Підготовка до доповіді:

- **уточнення та осмислення теми;**
- **формулювання цілі виступу;**
- **визначення основних питань для доповіді;**
- **підбір фактичного матеріалу (теоретичних положень, прикладів з практики та інше);**
- **написання повного тексту виступу чи тез, в окремих випадках – розгорнутого плану.**

Слід пам'ятати, що немає потреби перенасичувати доповідь чи повідомлення фактами, цифрами, непроаналізованим, неузагальненим, бездоказовим матеріалом – це знижує його цінність та приховує сенс матеріалу.

Підготовка до виступу на семінарі **вимагає опрацювання певної літератури, що має супроводжуватися записами. Серед них найбільш поширеними є план та конспект.**

У загальному плані дається послідовний перелік питань, які у ньому висвітлюються; тематичний план – це перелік тем та питань, яким присвячено це джерело. Робота над планами вимагає вдумливого ставлення до тексту, уточнює і робить більш повним уявлення про структуру та зміст даного твору чи документу, сприяє більш глибокому засвоєнню смислу джерела.

Конспектування – ефективна форма запису, так як є стислим викладом основного змісту прочитаного.

Конспектування літератури є лише підготовчим етапом для складання плану і тексту виступу. В окремих випадках конспект може використовуватися під час доповіді чи повідомлення на семінарі.

Критерії оцінки участі в семінарських заняттях.

Максимальна оцінка проставляється за умови:

- коректного і вичерпного обґрунтування запропонованих для розгляду проблемних ситуацій;
- вичерпного теоретичного обґрунтування та ілюстрація відповідей прикладами;
- прояву під час обговорень доповідей та повідомлень глибоких пізнань теоретичного матеріалу певної дисципліни, використання положень інших дисциплін;
- вичерпного обґрунтування тез і пропозицій, що сформульовані у відповідях на поставлені питання, чітка логіка міркувань;
- вичерпної аргументації та її відповідності точці зору, що відстоюється;

- коректного використання фактичного матеріалу при відповідях на поставлені питання;
- вільного володіння понятійним апаратом певної галузі знань, точне використання спеціальних термінів та їх визначень;
- самостійності при вирішенні поставлених завдань, відповідях на запитання;
- ініціативи в обговоренні проблем, доповідей та зауважень;